

Denetim Kalitesini Etkileyen Unsurların İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi

Fatma İzmirli Ata^{1,2}

ÖZET

Finansal skandallar, finansal piyasaların küreselleşmesi, artan yatırımcı sayısı ve bilinci beraberinde işletmeler için kapsamlı ve zorunlu denetim ve raporlama düzenlemelerini getirmiştir. 2002 yılında yayınlanan Sarbanes-Oxley yasası, finansal tabloların güvenilirliğini sağlamak için güçlü iç kontroller uygulayarak şeffaflığı artırmayı, yatırımcı güvenliğini yeniden tesis etmeyi, kurumsal yönetimi iyileştirmeyi, cezai yaptırımlar uygulamayı ve geliştirilmiş denetim standartlarını uygulamaya koymayı amaçlamıştır. Yaşanan skandalların ve yayınlanan bu yasanın ardından akademisyenlerin denetim ve denetim kalitesine olan ilgisi artmış denetim kalitesi ve kaliteyi etkileyen unsurlar hem teorik hem de pratik olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Bu çalışma ile, denetim kalitesine etki eden unsurlar ile ilgili ulusal literatürde yer alan çalışmaları ve sonuçlarını içerik analizi yöntemi ile ele alarak denetim kalitesine etki eden unsurlar hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır. Bu sayede ilgili grupların denetim kalitesinin artırılması noktasında üzerinde durmaları, geliştirmeleri gereken unsurlara dikkatinin çekilmesi hedeflenmiştir. İncelen 36 çalışmada denetim kalitesi üzerinde en fazla denetlenen müşteri işletme, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim şirketi nitelikleri, yasal düzenlemeler/yasal kurumlar ve bağımsız denetçi/denetim şirketi rotasyonunun etkisinin ele alındığı görülmüştür. Denetim kalitesi, bağımsız denetim ve zorunlu denetçi/denetim şirketi rotasyonu anahtar kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı ve araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemlerinin nitel yöntemlere kıyasla daha fazla tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Denetim Kalitesi, Bağımsız Denetim

Content Analysis Method for Examining Factors Affecting Audit Quality

ABSTRACT

Financial scandals, the globalization of financial markets and the increasing number and awareness of investors have brought about comprehensive, mandatory auditing and reporting regulations for businesses. The Sarbanes-Oxley Act, published in 2002, aimed to increase transparency by implementing strong internal controls to ensure the reliability of financial statements, restore investor confidence, improve corporate governance, apply criminal sanctions,

¹ İletişim Yazarı: fatma.izmirli@cbu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, ORCID: 0000-0002-8008-4173

(Makale Gönderim Tarihi: 01.02.2026 / Yayın Tarihi: 27.03.2026)

Doi Number: [10.18026/cbayarsos.1879354](https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1879354)

Makale Türü: Araştırma Makalesi

and implement improved auditing standards. Following the scandals and the publication of this law, academics' interest in auditing and audit quality increased, and audit quality and the factors affecting quality were addressed and examined both theoretically and practically. This study aims to provide information about the factors affecting audit quality by reviewing the studies and findings in the national literature on this subject using content analysis. This is intended to draw the attention of relevant groups to the factors they need to focus on and improve in order to enhance audit quality. The studies examined show that the qualities of the audited client company, the independent auditor, and the independent audit firm, legal regulations/legal institutions, and the effect of independent auditor/audit company rotation have been addressed as having the greatest impact on audit quality. The 36 studies examined focused on the impact of the most frequently audited client company, independent auditor, and independent audit firm characteristics, legal regulations/legal institutions, and independent auditor rotation on audit quality. It was concluded that audit quality, independent audit, and mandatory auditor/audit firm rotation were frequently used keywords, and quantitative research methods were preferred over qualitative methods as the research method.

Keywords: *Audit, Audit Quality, Independent Audit*

1. GİRİŞ

Finansal tablolarda ortaya çıkan hata, hile ve usulsüzlükler hem tabloların güvenilirliğini hem de sermaye piyasalarına duyulan güveni zayıflatmaktadır. Bu nedenle işletmeler, finansal raporlarında yer alabilecek yanlışlıkların tespit edilmesi ve giderilmesi amacıyla bağımsız denetim kuruluşlarından hizmet alma yoluna gitmektedirler. Bağımsız denetim; işletmelerin finansal tablolarındaki verilerin ilgili mevzuat çerçevesinde incelenmesi, doğrulanması ve belirlenen standartlara uygun şekilde kamuya sunulması şeklinde tanımlanabilmektedir (Haftacı ve Badem, 2011). Finansal bilgilerin hatalı veya yanıltıcı biçimde raporlanması durumunda bilgi kullanıcılarının karşılaşabileceği olumsuzlukları azaltmak, güvenilir ve karar almaya elverişli bilgi sağlamak, işletme ile bilgi kullanıcıları arasındaki bilgi asimetrisini azaltmak açısından bağımsız denetimin önemi her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla finansal tabloların güvenilirliği, eksiksiz ve tarafsız bir biçimde yürütülen bağımsız denetim sürecinin kalitesine bağlı hale gelmiştir.

Bu noktada bağımsız denetim kalitesi önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar denetim kalitesinin tanımlanması ve ölçülmesi güç olsa da yüksek kaliteli denetime duyulan gereksinimin arttığı açıktır. Konuyla ilgili ilk tanım DeAngelo (1981) tarafından yapılmış olup, denetim kalitesi “denetçinin işletmenin muhasebe kayıtlarındaki bir hatayı tespit etme ve tespit ettiği bu hatayı raporlayarak kamuoyuyla paylaşma olasılığı” şeklinde ifade edilmiştir.

Kalite kavramının genel anlamda “kullanıma uygunluk” olarak değerlendirilmesi temel alındığında, bağımsız denetim kalitesine ilişkin tanımların çıkar gruplarına göre değiştiği görülmektedir. Denetim firmaları, müşteri işletmeler, düzenleyici otoriteler, finansal tablo kullanıcıları, akademisyenler ve uluslararası meslek kuruluşlarının kaliteye yüklediği anlam farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle denetim kalitesi, sürece katılan tarafların

beklenti ve ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Nitekim kaliteli bir denetim, denetim sürecinin tamamında yer alan çok sayıda unsurun ve aktörün etkisiyle oluşmaktadır.

Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), denetim ve güvence hizmetlerine duyulan güveni artırmayı amaçlayan uluslararası nitelikte bağımsız bir yapıdır ve bu kapsamda çeşitli standartlar yayımlamaktadır. Kurul, kaliteli denetim farkındalığını artırmak, paydaşlar arası iletişimi güçlendirmek ve kalite geliştirme süreçlerine destek sağlamak amacıyla 2014 yılında “A Framework for Audit Quality (Denetim Kalitesi Çerçevesi)” adlı bir çerçeve sunmuştur. IAASB bu çalışmada denetim kalitesine ilişkin net bir tanım yapmak yerine, kaliteli bir denetimi mümkün kılan temel unsurları ortaya koymayı tercih etmiştir. Çerçeveye göre kaliteli bir denetimin sağlanabilmesi için denetçi görüşünün; doğru etik değerleri benimseyen, yeterli bilgi, beceri ve zamana sahip olan, titiz çalışma ve uygun kalite kontrol süreçleri uygulayan, zamanında ve anlamlı raporlar sunan ve paydaşlarla etkili iletişim kuran bir ekip tarafından elde edilen yeterli ve uygun denetim kanıtına dayanması gerekmektedir (IAASB, 2013; 2014).

Türkiye’de ise bağımsız denetim kalitesine yönelik düzenlemeler Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren uygulanmaya başlanan BDS 220 “Finansal Tabloların Denetiminde Kalite Yönetimi” standardı ile BDS 200 “Bağımsız Denetçinin Genel Amaçları ve Denetimin Bağımsız Denetim Standartlarına Uygun Olarak Yürütülmesi” birlikte ele alınmaktadır. Ayrıca KGK tarafından yayımlanan KYS 1 “Kalite Yönetimi” ve KYS 2 “Denetim Kalitesinin Gözden Geçirilmesi” standartları da bağımsız denetim şirketlerinin kalite yönetim sistemlerini belirleyen temel düzenlemelerdir.

Bu çalışmanın amacı, ulusal literatürde denetim kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin yapılmış çalışmaları incelemek, bu çalışmaların genel bir değerlendirmesini sunmak ve literatürde geliştirilmeye veya araştırılmaya açık alanlara dikkat çekerek denetim kalitesinin artırılmasına katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda öncelikle bağımsız denetim kalitesi kavramı ele alınacak; ardından Türkiye’de konuya ilişkin yapılmış çalışmalar değerlendirilecek ve son bölümde bu çalışmaların sonuçları, sınırlılıkları ve literatürdeki boşluklar tartışılacaktır.

2. BAĞIMSIZ DENETİM KALİTESİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

Dünya genelinde çeşitli kurumlar, bağımsız denetim kalitesinin tanımlanması, ölçülmesi ve kaliteyi etkileyen unsurların belirlenmesi amacıyla kapsamlı çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda IAASB tarafından geliştirilen Denetim Kalitesi İçin Bir Çerçeve, PCAOB’un yayımladığı Denetim Kalitesi Göstergeleri Kavramsal Çerçevesi, FRC’nin oluşturduğu Denetim Kalitesi Çerçevesi, CPAB’ın hazırladığı Potansiyel Denetim Kalitesi Göstergeleri Projesi ve ACRA’nın yayınladığı Denetim Kalitesi Göstergeleri Çerçevesi bu alandaki önde gelen çalışmalardandır. Ülkelerin uygulamalarına bakıldığında bazı ülkelerde daha katı ve yaptırıma dayalı yaklaşımın benimsendiği, bazı ülkelerde ise daha esnek ve ilke yönelimli bir uygulama tarzının tercih edildiği görülmektedir.

Denetim kalitesini etkileyen unsurların oldukça geniş bir yelpazeye yayıldığı söylenebilir. Denetçi bağımsızlığı, denetçinin kişisel ve mesleki özellikleri, mesleki tecrübesi, sürekli eğitim ve gelişim olanakları, müşteri işletme yönetiminin tutumu, kalite kontrol mekanizmaları, denetim firmasının deneyimi, kurumsal yönetim uygulamaları, denetim komitesinin etkinliği, etik ilkelere uyum, işletme kültürü, denetim firmasının büyüklüğü ve uluslararası bir ağa bağlı olup olmaması bu unsurlar arasındadır. Ayrıca denetim sürecinin niteliği, planlama faaliyetleri, şeffaflık raporlaması, elde edilen denetim kanıtlarının düzeyi, denetim ücretleri, denetim firmasının müşteri işletme ile çalışma süresi, denetim dışı hizmetlerin sunulması, firmaya açılan dava sayısı, yasal düzenlemeler, iç kontrol ve iç denetim yapıları, standartlara uyum ve teknolojik altyapı da denetim kalitesini etkileyen diğer önemli belirleyicilerdir (Goodwin ve Seow, 2002; Arslan, 2010; Acar vd., 2011; Yıldız, 2023; Kurt ve Karacaer, 2019; Ada ve Yardımcıoğlu, 2017; Sağlar ve Tuan, 2009; Hu, 2015; Calocha ve Herwiyanti, 2020).

IAASB, denetim kalitesini beş ana başlık altında toplamaktadır:

1. Girdi Faktörleri

Denetim ekibinin sahip olduğu etik değerler, tutum, bilgi, deneyim, uzmanlık ve denetime ayrılan zaman girdi faktörleri olarak kabul edilmektedir. Bu faktörler; ekip düzeyi, denetim firması düzeyi ve ulusal düzey olmak üzere üç farklı katmanda ele alınmaktadır.

2. Süreç Faktörleri

Denetim sürecine ilişkin tüm aşamalarda sıkı ve özenli bir yaklaşım benimsenmesini ifade eder. Yasal düzenlemelere, standartlara ve ilgili yönetmeliklere uygunluk bu faktörün temelini oluşturmaktadır.

3. Çıktı Faktörleri

Denetçi, denetim firması ve denetlenen işletme tarafından hazırlanan rapor ve finansal tabloların zamanında, açık ve paydaşlar açısından faydalı şekilde sunulmasını kapsamaktadır. Ayrıca düzenleyici kurumların yayımladığı denetimle ilgili raporlar da çıktı faktörlerine dahil edilmektedir.

4. Temel Etkileşim (Finansal Raporlama Tedarik Zinciri) Faktörleri

Finansal raporlamaya katkı sağlayan tüm tarafları içeren bu zincir; yönetim, denetçi, yönetimden sorumlu kişiler, kullanıcılar ve düzenleyici kurumları kapsamaktadır. Zincir içindeki iletişim ve koordinasyonun yüksek düzeyde olması, denetim kalitesi açısından kritik öneme sahiptir (IAASB, 2014).

5. Çevresel Faktörler

Denetimin yürütüldüğü ülkeye özgü hukuki düzenlemeler, kültürel yapılar, finansal raporlama çerçevesi, ticaret hukuku, bilgi sistemleri ve mesleki işgücü profili gibi çevresel unsurlar da denetim kalitesini doğrudan etkilemektedir.

3. BAĞIMSIZ DENETİM KALİTESİNİ ETKİLEYEN UNSURLARA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Çalışmanın bu bölümünde bağımsız denetim kalitesini etkileyen unsurlara ait ulusal akademik çalışmalar incelenmiş ve özetlenmiştir. Bahsedilen çalışmalara TRDizin ve GoogleScholar üzerinden “Denetim Kalitesi” kelimeleri kullanılarak ulaşılmıştır.

Ada ve Yardımcıoğlu (2021) yarı yapılandırılmış anket tekniğinden yararlanarak bağımsız denetim kalitesine etki eden unsurları incelemişlerdir. Çalışmada 80 bağımsız denetçi ve denetim ortağından elde edilen verilerle oluşturulan model kapsamında beş hipotez test edilmiştir. Bulgular, denetlenen işletmeye ilişkin faktörlerin, yasal düzenlemelerin ve düzenleyici kurumların denetim kalitesini olumlu yönde etkilediğini; buna karşın denetim firmasının yapısal özellikleri ve bilgi teknolojileri kullanımının kalite üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermiştir. Araştırmada en yüksek etki düzeyinin denetçinin kendisine ait olduğu belirlenmiş; denetçinin mesleki yetkinliği, sektörel uzmanlığı ve bağımsızlık derecesinin kaliteyi artıran temel unsurlar olduğu vurgulanmıştır. Denetlenen işletmeye ait unsurlar ikinci sırada yer almış; özellikle işletme büyüklüğünün, güçlü iç kontrol yapıları ve etkin denetim komiteleri nedeniyle daha yüksek kaliteye zemin hazırladığı ifade edilmiştir. Çalışmanın sınırlılıkları arasında verilerin belirli bir dönemle sınırlı olması, araştırmanın yalnızca anket sorularına verilen cevaplarla yürütülmesi ve denetim kalitesinin yalnızca denetçilerin bakış açısıyla ele alınması bulunmaktadır.

Acar vd. (2011), denetim kalitesinin değerlendirilmesine yönelik olarak 46 bağımsız denetim çalışanı ve ortağıyla bir anket çalışması yürütmüşlerdir. Sonuçlar, denetçilerin hizmet içi eğitimlerinin, teknik yeterliliklerinin ve kişisel niteliklerinin yanı sıra denetim firmasının büyüklüğünün kaliteyi artıran önemli kriterler arasında yer aldığını ortaya koymuştur. Bunun yanında, denetim şirketlerinin denetim dışı hizmetlerden elde ettikleri gelirlerin denetim gelirlerini aşmasının bağımsızlığı zayıflatabileceği ve bu durumun denetim kalitesini olumsuz etkileyebileceği belirtilmiştir.

Ada ve Yardımcıoğlu (2017) yaptıkları çalışmada, bağımsız denetim kalitesine ilişkin ulusal ve uluslararası literatürü inceleyerek 91 araştırmayı içerik analizi yöntemiyle değerlendirmişlerdir. Analiz sonucunda, literatürde en yoğun şekilde incelenen faktörlerin denetçi özellikleri olduğu; bunu denetim firmalarına ilişkin unsurların, üçüncü sırada ise denetlenen işletmelere ait değişkenlerin izlediği belirlenmiştir. Yasal düzenlemelerin, düzenleyici kurumların ve bilgi teknolojilerinin kalite üzerindeki etkisine ilişkin çalışmaların ise oldukça sınırlı olduğu ifade edilmiştir.

Akçay ve Bilen (2018) bağımsız denetim kalitesinin ölçümünde kullanılabilecek kriterleri teorik bir çerçevede ele almışlardır. Denetim firmasının ölçeği, denetim sürecinin standartlara ve etik ilkelere uygunluğu, şeffaflık raporlarının kapsamlı olması, denetçilerin mesleki ahlak kurallarına bağlılığı, ücret politikasının bağımsızlığı zedelemeyecek düzeyde belirlenmesi, denetçinin deneyimi ve uzmanlığı, denetim süresinin yeterliliği ve denetçi rotasyonunun sağlanması kaliteyi artıran temel unsurlar olarak sıralanmıştır. Ayrıca

işletmenin kurumsal yönetim yapısının güçlü olması ve denetçinin sektörel bilgiye sahip olması da kaliteyi destekleyen diğer faktörler arasında yer almaktadır.

Aslanoğlu vd. (2016) yaratıcı muhasebe uygulamalarının denetim kalitesi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmada, yaratıcı muhasebe faaliyetlerinin göstergesi olarak ihtiyari tahakkuklar; denetim kalitesi göstergesi olarak ise denetim firmasının büyüklüğü, verilen denetim görüşü ve denetçi/denetim firması rotasyonu kullanılmıştır. BİST'te işlem gören 60 imalat işletmesine ait verilerle yürütülen panel veri analizinde, yaratıcı muhasebe uygulamaları ile denetim kalitesi göstergeleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Aslanoğlu ve Başkan (2016), bağımsız denetçilerin bağımsızlığı ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada, BİST'te faaliyet gösteren 187 halka açık şirketin muhasebe birimi yöneticileri ve yetkililerinden anket ve görüşme yoluyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular, denetçilerin bağımsızlığını etkileyen faktörler arasında denetime ilişkin yasal düzenlemelerin niteliği, denetim çalışmalarının kalitesi, denetim firmasının hata ve hileleri tespit etme konusundaki yetkinliği, firma itibarı, denetimden beklenen faydanın sağlanması ve denetçinin mesleki tecrübesinin öne çıktığını göstermektedir.

Atıcı ve Memiş (2022), BİST'te işlem gören 138 imalat işletmesinin 2018 yılı verilerini kullanarak zorunlu ve gönüllü sorumlu ortak baş denetçi rotasyonunun denetim kalitesi üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Cezalandırılmış lojistik regresyon ve lojistik regresyon yöntemlerinin kullanıldığı araştırmada, her iki tür rotasyonun da olumlu denetim görüşü dışındaki rapor türlerini artırdığı, bu nedenle denetim kalitesini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmanın literatüre katkısı, denetim kalitesi göstergesi olarak tahakkuklar yerine olumlu olmayan denetim görüşlerini kullanmasıdır.

Aygün ve Sayın (2016), denetim kalitesi ile kurumsal yönetim arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla BİST'te farklı sektörlerde faaliyet gösteren 180 şirketin verilerini analiz etmişlerdir. Kurumsal yönetimi temsilen bağımsız yönetim kurulu üyesi, kurumsal sahiplik ve CEO ikiliği değişkenleri kullanılmıştır. Lojistik regresyon bulgularına göre bağımsız üye varlığı ve kurumsal sahiplik denetim kalitesini olumlu yönde etkilerken, CEO ikiliği ile denetim kalitesi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Baş ve Uygun (2020), kurumsal yönetim uygulamalarının bağımsız denetim kalitesi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla BİST 100 endeksindeki şirketleri lojistik regresyon analizi ile incelemişlerdir. Bulgular; finansal kaldıraç düzeyi ve kurumsal yatırımcı varlığının denetim kalitesine yönelik en belirgin etkileri oluşturduğunu göstermektedir. Buna karşılık CEO ikiliği, icracı olmayan denetim komitesi üyeliği, icracı olmayan yönetim kurulu üyeliği ve denetim komitesinin varlığı denetim kalitesi ile anlamlı ilişki göstermemiştir.

Bekçi ve Gör (2015), kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisini araştırmak amacıyla 46 bağımsız denetim şirketi ile anket uygulaması

gerçekleştirmişlerdir. Çoklu regresyon analizine dayanan sonuçlar; kurumsal yönetim uygulamalarının bütününe denetim kalitesini artırdığını ortaya koymuştur. Özellikle kamuyu aydınlatma faaliyetlerinin güçlenmesiyle yönetim kurulu bağımsızlığının artacağı ve bunun denetim kalitesini yükselteceği ifade edilmiştir. Ayrıca menfaat sahiplerine yönelik uygulamaların gelişmesinin denetim sürecinin daha kaliteli işlenmesini sağladığı, pay sahiplerine yönelik uygulamaların (örneğin pay devrinin kolaylığı, bilgilendirmede şeffaflık ve eşitlik) da kaliteyi artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Yönetim kuruluna yönelik uygulamaların iyileştirilmesinin ise kurulun bağımsızlığını ve müşteri işletmelerin niteliğini artırarak denetim kalitesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Bulğurcu ve Tuan (2022), denetim kalitesini belirleyen unsurları ortaya koymak amacıyla 29 bağımsız denetçiden görüş almış ve bu unsurların göreceli önemini değerlendirmek için bulanık DEMATEL yöntemini kullanmışlardır. Denetim kalitesine etki eden ana faktörler müşteri işletme kaynaklı unsurlar, bağımsız denetim firmasına yönelik unsurlar, bağımsız denetçiye ilişkin unsurlar ve çevresel (yasal) faktörler olarak sınıflandırılmıştır. Analiz sonuçları, en yüksek etkiye sahip faktörün çevresel unsurlar olduğunu göstermiştir. Müşteri işletmenin iç kontrol yapısı ikinci sırada, denetim firmasının itibarı ise üçüncü sırada yer almıştır. Çalışmada bağımsız denetçiye ilişkin özelliklerin denetim kalitesi üzerindeki etkisinin nispeten daha düşük olduğu vurgulanmıştır.

Erdoğan ve Azgın (2019), bağımsız denetçilerin mesleki şüpheciliğinin denetim kalitesi üzerindeki etkisini yapısal eşitlik modeli aracılığıyla değerlendirmiştir. 197 bağımsız denetçiden elde edilen verilerin analizinde, mesleki şüpheciliğin artmasının denetim sürecine ilişkin girdilerin, süreç kalitesinin ve çıktı kalitesinin yükselmesine katkı sağladığı görülmüştür. Araştırmada denetim kalitesinin artırılması için bağımsız denetçilerin bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimlerin artırılması, sektör bilgisinin güçlendirilmesi, performans değerlendirme ve teşvik mekanizmalarının uygulanması, denetim planlamasında ekip katılımının sağlanması, iç denetim ve kalite kontrol süreçlerinin güçlendirilmesi ile etik değerlere ilişkin eğitimlerin önem taşıdığı ifade edilmiştir.

Ertaş ve Kandemir (2020), bağımsız denetimin niteliği üzerinde Türk Ticaret Kanunu ve ilgili diğer düzenlemelerin etkisini incelemek amacıyla, bağımsız denetim yetkisine sahip 654 meslek mensubuyla bir anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, yasal çerçevenin denetim raporlarına duyulan güveni artırdığı, denetçilere ödenecek ücretin ortak bir havuz sistemi üzerinden karşılanmasının kaliteyi desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca işletmelere bağımsız denetimin sağlayacağı faydaların aktarılması ile TFRS ve denetim konularında sorumlu personele eğitim zorunluluğu getirilmesinin kaliteyi yükselteceği ifade edilmiştir. Çalışmada mevzuatın karmaşık yapısı denetim kalitesini zayıflatan unsurlardan biri olarak belirlenmiş; bu nedenle düzenlemelerin tek bir otorite olan KGK tarafından sadeleştirilerek hazırlanması önerilmiştir. Denetim kapsamının işletme yönetimleri tarafından tam olarak bilinmemesi de önemli bir sorun olarak tespit edilmiş; bu sorunun giderilmesi için bilgilendirme faaliyetleri ve ilgili personele eğitim zorunluluğu getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karahan ve Çukacı (2019), denetim standartları çerçevesinde bağımsız denetçilerin mesleki şüpheciliğinin denetim kalitesine etkisini araştırmış; 87 denetçiden elde edilen anket verilerini korelasyon ve regresyon analizleri ile incelemiştir. Bulgular, sorgulayıcı düşünce yapısı, merak, kişilerarası uzlaşma becerileri, özgüven ve karar verme yetisinin mesleki şüpheciliği etkilediğini göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre mesleki şüphecilik ile denetim kalitesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Merak düzeyi yüksek, sorgulayıcı zihne sahip, özgüvenli ve karar verme konusunda yetkin denetçilerin daha yüksek şüphecilik sergilediği ve bunun denetim kalitesini artırdığı belirtilmiştir. Çalışmada, mesleki şüpheciliği geliştirmeye yönelik eğitimlerin düzenlenmesi, denetçilerin ulusal ve uluslararası yayın ve mevzuatı izlemesi ve şüpheciliği teşvik eden bir kurum kültürünün oluşturulması önerilmiştir.

Bulut (2021), bağımsız denetçilerin mesleki deneyimlerinin denetim kalitesi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla 200 denetçiyle anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre denetçinin mesleki deneyiminin çıktı değişkenleri üzerinde pozitif ancak düşük düzeyde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Çalışmada çıktı değişkenleri; müşteri işletme ile çalışma süresi, denetim sürecinin müşteri tarafından değerlendirilmesi, müşteri beklentilerini karşılama düzeyi, yönetimle ve denetim komitesiyle kurulan iletişimin etkinliği ile yönetişimden sorumlu taraflarla kurulan iletişim olarak tanımlanmıştır.

Cengiz ve Gör (2016), denetim kalitesi ile kurumsal yönetim uygulamaları arasındaki ilişkiyi BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan 46 şirketin verileri üzerinden incelemiştir. Lojistik regresyon ve panel lojistik regresyon analizleri sonucunda; yönetim kurulundaki bağımsız üye oranı ile denetim kalitesi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki, icrada görev almayan yönetim kurulu üyesi oranı ile denetim kalitesi arasında ise pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca müşteri işletmenin faaliyet gösterdiği sektörün ve finansal kaldıraç oranının denetim kalitesini negatif etkilediği; kuruluş yılı ve borsaya kote olma süresinin ise pozitif yönlü etkide bulunduğu görülmüştür. Buna karşılık kurumsal yatırımcı payı, CEO ikiliği, denetim komitesi varlığı, halka açıklık oranı, denetim komitesi üyelerinin meslek mensubu olup olmaması, denetim komitesindeki icrada görevli olmayan üye oranı, şirket büyüklüğü ve kurumsal yönetim komitesi varlığının denetim kalitesi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Çeltikçi ve Atay (2021), kilit denetim konuları standardının uygulanmasının denetim kalitesi üzerindeki etkisini 291 bağımsız denetçiden elde edilen verilerle araştırmışlardır. Korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda kilit denetim konuları standardının, özellikle risk değerlendirme ve riske yanıt verme süreçleri aracılığıyla denetim kalitesini artırdığı bulunmuştur. Bu süreçte denetçinin mesleki tecrübesi, yargısı, etik değerlere bağlılığı ve eğitim düzeyi gibi niteliklerinin kaliteyi olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca kilit denetim konuları standardının diğer bağımsız denetim standartlarıyla birlikte uygulanmasının kaliteyi daha da geliştireceği ifade edilmiştir.

Dilsiz ve Aslanoğlu (2022), kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerindeki etkilerini BİST 30 şirketleri üzerinden analiz etmiş ve lojistik regresyon yöntemi

kullanmıştır. Araştırma bulguları, kurumsal yönetim değişkenlerinin bütün olarak denetim kalitesini orta düzeyde açıkladığını göstermektedir. Yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı ile icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyesi oranının kaliteyle pozitif ve anlamlı ilişki gösterdiği; CEO ikiliğinin ise denetim kalitesi ile negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Halka açıklık oranı, denetim komitesinin varlığı, finansal kaldıraç, şirket büyüklüğü, BİST’te işlem görme süresi ve kuruluş yılı gibi değişkenler de modelde ele alınmıştır.

Terzi vd (2022), denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla 2020–2021 yıllarında BİST’te işlem gören 217 işletmenin verilerini analiz etmiştir. Elde edilen sonuçlar, denetim ücreti ile denetim kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Ancak çalışmanın kontrol değişkenleri kapsamında bazı finansal oranlar ve işletme özellikleri ile denetim kalitesi arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunlar arasında nakit akışı, dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranı, ticari alacak ve stokların aktif toplamına oranı, finansal risk düzeyi, büyük denetim firmaları tarafından denetlenme ve kârlılık göstergeleri yer almaktadır.

Terzi vd. (2014), kurumsal yönetim ilkelerinin denetim kalitesi üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında BİST 100 endeksinde yer alan 97 şirketin verilerini lojistik regresyon yöntemiyle incelemiştir. Bulgular, yönetim kurulunda bağımsız üyelerin bulunmasının, kurumsal yatırımcı oranının ve icracı olmayan yönetim kurulu üyelerinin oranı ile bu üyelerin sermayedeki paylarının denetim kalitesiyle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca şirketin büyüklüğünün ve yaşının denetim kalitesine olumlu etkide bulunduğu belirlenmiştir. Buna karşın denetim komitesi yapısı, CEO ikilemi ve yönetici sahipliği gibi unsurların denetim kalitesine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yazarlar, ilerleyen araştırmalarda daha geniş bir dönem aralığının değerlendirilmesi ve BİST 100 ile sınırlı kalınmaması gerektiğini önermiştir.

Tuan (2019), bağımsız denetim firmalarının zorunlu rotasyonunun denetim kalitesine etkisini 2010–2017 yılları arasında BİST’te faaliyet gösteren işletmelere ait veriler üzerinden analiz etmiştir. Çalışma sonucunda denetim firması değişiminin denetim kalitesini olumsuz yönde etkilediği görülse de bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Kontrol değişkenleri incelendiğinde, şirket büyüklüğü ile denetim kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken; finansal kaldıraç ve kârlılık oranlarıyla denetim kalitesi arasında anlamlı bir bağ tespit edilmemiştir. Yazar, rotasyon nedeniyle denetim firmalarının zamanla edindikleri müşteri bilgilerini kaybetmelerinin bu sonuçlara yol açmış olabileceğini ifade etmektedir.

Yakar (2015), denetim komitesi etkinliğinin denetim kalitesi üzerindeki etkilerini teorik açıdan ele aldığı çalışmada öncelikle komitenin finansal raporlama, iç kontrol, risk yönetimi, iç denetim ve bağımsız dış denetim süreçlerine katkılarını değerlendirmiştir. Denetim komitesinin işletmelerde etkin bir şekilde yapılandırılmasının hem iç hem de dış denetimin kalitesini artıracığı, sunulan muhasebe bilgilerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini güçlendireceği, denetim süreçlerinin mevzuata uygun yürütüldüğüne dair

makul güvence sağlayacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda komitelere yeterli kaynak ayrılması, ihtiyaç duyulan konularda uzman desteği sağlanması, komitenin görev ve yetkilerini düzenleyen yönetmeliklerin oluşturulması ve üyelerin kurumsal yönetim, iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim gibi alanlarda eğitim almalarının teşvik edilmesi önerilmiştir. Ayrıca denetim komitelerinin yaygınlaştırılması için TÜRMOB, SPK ve Maliye Bakanlığı tarafından destekleyici çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

Yalçın (2018), zorunlu rotasyon uygulamasının bağımsız denetim kalitesine etkisini inceleyen kapsamlı bir literatür değerlendirmesi gerçekleştirmiştir. Ulusal ve uluslararası yazında yer alan toplam 41 çalışmayı analiz eden araştırmacı, bu çalışmaların büyük bölümünün arşiv verilerine dayalı olduğunu vurgulamıştır. İncelenen araştırmaların çoğunun zorunlu rotasyonun uygulanmadığı ülkelerde yapılmış olması nedeniyle bulguların genellenmesinin sınırlı olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca denetim kalitesini ölçmek için kullanılan göstergelerin temsil gücüne yönelik tartışmalar, maliyet bulgularının uygulamanın ilk yıllarına dayanması ve denetim şirketi rotasyonu ile sorumlu ortak baş denetçi rotasyonunun karıştırılabilmesi gibi çeşitli kısıtların bulunduğu belirtilmiştir. Literatürdeki çalışmaların, zorunlu rotasyonu destekleyenler ve karşıt olanlar şeklinde iki ayrı görüş grubuna ayrıldığı da aktarılmıştır. Gelecek araştırmalar için ise rotasyonun fiilen uygulandığı örneklemelerin seçilmesi, denetim kalitesini ölçmede farklı göstergelerin kullanılması ve rotasyon maliyetlerinin karşılaştırılmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

Kestane (2022), Hatay’da görev yapan 120 bağımsız denetçinin sahip olduğu niteliklerin bağımsız denetim kalitesine katkısını incelemiş ve anket verilerini SPSS aracılığıyla analiz etmiştir. Sonuçlar, denetçilerin yaş, etik tutum, deneyim, mesleki yeterlilik, profesyonellik, titizlik ve mesleki özen gibi özelliklerinin kalite üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bağımsız denetim süresinin, denetçinin yasal sorumluluğa bakışı ve ücret beklentisinin kaliteye doğrudan etki ettiği ve bu unsurların yaşa göre değişebildiği belirtilmiştir. Çalışmada, denetçilerin risk algısı, uzmanlık düzeyi ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi gereken kritik nitelikler olduğu vurgulanmıştır.

Apalı vd. (2022), denetçilerin yapay zekâ teknolojilerine ilişkin algılarının denetim kalitesi üzerindeki etkisini değerlendirmek üzere 251 bağımsız denetçi ile çevrimiçi bir anket yürütmüştür. SPSS ile yapılan analizler, denetim sürecine yapay zekâ araçlarının dâhil edilmesinin kaliteyi artırdığı sonucunu ortaya koymuştur. Ayrıca yapay zekânın denetim faaliyetlerinde kullanım kolaylığı sağlamasının sürece dolaylı biçimde katkıda bulunduğu ve böylece kaliteyi desteklediği ifade edilmiştir. Çalışmanın yalnızca belirli bir bölgedeki denetçilerle yapılmış olması bir kısıt olarak belirtilmiş; tüm Türkiye’de gerçekleştirilecek benzer bir çalışmanın daha genellenebilir sonuçlar sağlayacağı önerilmiştir.

Kurt (2022), borçlanma maliyetleri, işletme büyüklüğü ve finansal kaldıraç düzeylerinin denetim kalitesi üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla BİST 30’da yer alan 16 işletmenin on yıllık verilerini analiz etmiştir. Lojistik regresyon sonuçları, borçlanma

maliyetleri ile denetim kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Buna göre, daha yüksek denetim kalitesine sahip işletmelerin borçlanma maliyetlerinin daha düşük kaliteye sahip işletmelere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca işletme büyüklüğü ile denetim kalitesi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiş; kaldıraç oranının ise denetim kalitesiyle anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı ifade edilmiştir.

Özger ve Tuğay (2020), bağımsız denetimde zorunlu rota değişiminin kalite üzerindeki etkisini ele aldıkları araştırmalarında KGK tarafından yetkilendirilmiş 306 denetçiden anket yoluyla veri toplamıştır. Analiz sonuçları, denetçi rotasyonunun denetim kalitesini önemli ölçüde ve olumlu yönde etkilediğini, ayrıca bu ilişkide bağımsız denetçilerin aracılık rolünün bulunduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada, uygulanan rotasyondan beklenen etkinin sağlanabilmesi için denetlenen işletmelerin danışıklı veya bağlı oldukları firmalar arasında değişimin önlenmesi ve denetim ücretine ilişkin ilişkinin ortadan kaldırılması gerektiği belirtilmiştir. KGK bünyesinde oluşturulacak bir havuz sistemiyle işletme–denetim firması eşleştirmesinin daha adil yapılmasının yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Sarıçiçek ve Aytekin (2020), bağımsız denetçilerin kaliteyi düşüren davranışlarını incelemek amacıyla KGK tarafından yetkilendirilmiş 319 denetçiyle anket çalışması yürütmüştür. Analizler, denetçilerin denetim kalitesini olumsuz etkileyebilecek davranışları sergileme düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir. Bu bulgunun; denetçilerin eğitim düzeyleri, kişilik özellikleri, etik değerlere bağlılıkları, ilkeli çalışma alışkanlıkları ve mesleki bilincin yüksek olmasıyla ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Ancak muhasebe ve denetim uygulamalarına yönelik teknik bilgi eksiklikleri kaliteyi olumsuz etkileyen en önemli unsur olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca kadın denetçilerin, erkek denetçilere kıyasla kaliteyi düşürücü davranışlardan daha fazla kaçındığı; bunun titizlik, detaycılık ve sistemli çalışma alışkanlıklarından kaynaklandığı belirtilmiştir. Eğitim seviyesi yükseldikçe kaliteyi düşüren davranışlardan uzak durma eğiliminin arttığı da vurgulanmıştır.

Kardeş Selimoğlu ve Yeşilçelebi (2014), bağımsız denetçilerin mesleki aidiyet düzeylerinin denetim kalitesine etkisini incelemiştir. 103 denetçiden elde edilen anket verileri analiz edildiğinde, mesleki aidiyetin kaliteyi artırıcı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Aidiyetin alt boyutları değerlendirildiğinde, duygusal mesleki aidiyetin denetim kalitesi üzerinde en güçlü etkiye sahip olduğu; sınırlı alternatifler boyutunun ise kalite üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı ortaya konmuştur. Çalışmada, KGK'nın mesleki aidiyeti güçlendirmek amacıyla mesleğin tanıtımına, sahiplenilmesine ve sevilmesine yönelik etkinlikler düzenlemesinin faydalı olacağı belirtilmiştir. Ayrıca TÜRMOB ve KGK'nın denetçileri usulsüzlükleri ortaya çıkarmaya teşvik eden ödüllendirme mekanizmaları geliştirmesi önerilmiştir.

Süklüm (2020), denetim kalitesini bağımsız denetim kuruluşlarının şeffaflık raporlarında yer alan bağımsızlık ve etik ilkelere ilişkin bilgiler üzerinden değerlendirmiştir. Türkiye’de

faaliyet gösteren 79 bağımsız denetim kuruluşunun 2018 yılı raporları analiz edilmiştir. Bulgular, denetim ekiplerinin zorunlu rotasyona tabi tutulmasının, ekipteki denetçilerden bağımsızlık beyanı alınmasının, kalite kontrol sistemlerinde bağımsızlık ve etik ilkelerin açık şekilde yer almasının ve yeni müşteri kabulünde bu ilkelere hassasiyet gösterilmesinin denetim kalitesi açısından kritik unsurlar olduğunu göstermiştir. Öte yandan bağımsızlık ve etik konularına ilişkin eğitimlerin, disiplin politikalarının, siyaset yasağı uygulamalarının ve rüşvetle mücadeleyle yönelik prosedürlerin şeffaflık raporlarında oldukça sınırlı biçimde ele alındığı belirtilmiştir.

Şeniyiğit ve Zeytinoğlu (2014), zorunlu denetçi rotasyonunun denetim kalitesi üzerindeki etkilerine yönelik literatürü incelemiş ve konuyla ilgili farklı ülkelerdeki uygulamaları karşılaştırmıştır. Araştırmada, rotasyonun sağlayabileceği yararlar ve ortaya çıkarabileceği maliyetler detaylı biçimde değerlendirilmiş; düzenleyici kurumların zorunlu rotasyonu destekleme eğiliminde oldukları, buna karşın denetim firmalarının bu uygulamaya sıcak bakmadıkları belirtilmiştir. Ayrıca rotasyon sayesinde denetçi bağımsızlığının ve mesleki şüphecilikğin artırılabilirliği; ancak yeni bir müşteriyle çalışmanın getirdiği öğrenme süreci ve tecrübe eksikliği gibi nedenlerle maliyetlerin beklenen faydayı aşabileceği ifade edilmiştir.

Terzi ve Şen (2023), bağımsız denetim raporlarında yer alan kilit denetim konularına ilişkin açıklamaların denetim kalitesi üzerindeki etkisini 2010–2017 döneminde BİST’te işlem gören 217 firma üzerinden incelemiştir. Çoklu regresyon analizine dayanan çalışmada, kilit denetim konusu açıklamalarının kapsamı, kelime sayısı ve bu konuların denetim sürecinde nasıl ele alındığına yönelik ifadelerin denetim kalitesiyle anlamlı ilişkiler sergilediği görülmüştür. Araştırmada ayrıca işletme karmaşıklığı ve finansal kaldıraç ile denetim kalitesi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunurken; nakit akışı, işletme yaşı ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenme durumunun denetim kalitesiyle negatif yönlü ve anlamlı ilişkilere sahip olduğu belirlenmiştir.

Yaroğlu ve Kurt (2023) ise BİST’te imalat sektöründe yer alan firmalara ait verilerden yararlanarak denetim kalitesi göstergelerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Panel veri analizine dayalı bulgular, denetim kalitesi ile sorumlu ortak denetçinin uygunluğu, bağımsızlık eğitim saatleri, müşteri işletmelerin büyüklüğü ve etik eğitim saatleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Buna karşın denetim firmasının ölçeği, denetim geliri, ortak başına düşen yıllık gelir, sektör uzmanlığı, verilen eğitim saatleri ve denetim süresi gibi değişkenlerin denetim kalitesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı, ancak yine de modeldeki katsayıların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Araştırmacılar, oluşturdukları kalite göstergelerinin bağımsız denetim kalitesindeki artışla ilişkisini incelemeye yönelik çalışmaların literatüre katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Yaşar (2013) çalışmasında, bağımsız denetim şirketlerine yönelik gözetim ve denetim faaliyetlerinin kalite üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. KGK’nın kurulmasına kadar geçen süreçte SPK tarafından yürütülen gözetim ve denetim uygulamalarının kaliteyi garanti edecek düzeye ulaşmadığı ileri sürülmüştür. Denetim

kalitesinin yükseltilebilmesi için KGK tarafından gerçekleştirilecek denetimlerin hem sayısının hem de nitelik ve yaptırım gücünün artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Yıldız (2023), bağımsız denetim kalitesini etkileyen unsurlar, kalite yönetim sistemleri ve son dönem bağımsız denetim standartlarındaki değişiklikleri incelemiştir. Denetim kalitesine ilişkin politika ve süreçleri tanımlayan KKS 1'in 31 Aralık 2023 itibarıyla yürürlükten kaldırılarak yerine KYS 1'in geçtiği ifade edilmiştir. Yeni düzenlemeye göre KYS 1 denetim şirketi düzeyinde kalite yönetimini ele almakta; KYS 2 kalite gözden geçirme süreçlerini (gözden geçiren kişinin atanması, sürecin yürütülmesi ve belgelendirilmesi) düzenlemekte; BDS 220 ise denetim ekibi ve sorumlu denetçiye ilişkin kalite yönetimi sorumluluklarını kapsamaktadır.

Kaya ve Çürük (2025), bağımsız denetim şirketinin zorunlu rotasyonu ile bağımsız denetim kalitesi arasındaki ilişkiye dair literatürde yapılan akademik çalışmaları literatür taraması yöntemi ile incelenmişlerdir. Ulusal ve uluslararası literatüre ait 36 çalışma incelenmiş ve zorunlu denetim şirketi rotasyonu ile bağımsız denetim kalitesi arasında olumlu ve olumsuz sonuçlara ulaşıldığı, literatürde görüş birliği bulunmadığı ifade edilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışma ile 2011-2025 yılları arasında denetim kalitesi ile ilgili ulusal literatürde yer alan 36 akademik çalışmanın incelenmesi amaçlanmıştır. Bu sayede denetim kalitesini etkileyen unsurlarla ilgili detaylı bir sunum sağlanabilecek, gelecek çalışmalar için literatürde eksik kalan noktalar ortaya konacak ve bu çalışmaları gerçekleştiren akademisyenlerle ilgili sayısal bilgiler sunulacaktır. 15 yıllık süreçte yapılan çalışmalara ait verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalara ait yayın yılı, anahtar kelimeler, yazar sayısı, yazar unvanları, kullanılan yöntem ve denetim kalitesi etkileyen unsurlara ait tanımlayıcı bilgiler Microsoft Excel programında sınıflandırılmış ve tablolar halinde özetlenmiştir.

4.2. Araştırma Bulguları

İncelenen 15 yıllık süreçte yayınlanan 36 akademik çalışmada yazarlar tarafından denetim kalitesini etkileyen unsurlar gruplanarak Tablo 1'de sunulmuştur. Bu tablodaki veriler göz önünde bulundurulduğunda denetlenen işletme ile ilgili unsurların denetim kalitesine olan etkisinin literatürde oldukça dikkat çektiği ve araştırıldığı görülmektedir. Denetçi nitelikleri ise denetim kalitesini etkilediği düşünülen ve çalışmalarda sıklıkla ele alınan ikinci unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonrasında ise yasal düzenlemeler ve yasal kurumlar, bağımsız denetim şirketi özellikleri, bağımsız denetçi/denetim şirketi rotasyonu, bilişim teknolojisi kullanımı, denetim ücreti ve bağımsız denetim görüşünün denetim kalitesine etkilerini inceleyen çalışmalar yer almaktadır. Bazı çalışmalarda ise birkaç başlıkta ele alınan unsurların birlikte ele alınıp incelendiği görülmektedir. Bağımsız denetçi nitelikleri ve bağımsız denetim şirketi özellikleri genellikle birlikte ele alınan başlıklar olarak karşımıza çıkmıştır.

Tablo 1: Denetim Kalitesini Etkileyen Unsurlara Ait Çalışmalar

Denetim Kalitesini Etkileyen Unsurlar	Çalışmalar	Çalışma Sayısı
Denetlenen İşletme	Ada ve Yardımcıoğlu, (2021); Akçay ve Bilen, (2018); Acar vd. (2011); Ada ve Yardımcıoğlu, (2017); Aygün ve Sayın, (2016); Baş ve Uygun, (2020); Bekçi ve Gör, (2015); Bulğurcu ve Tuan, (2022); Bulut, (2021); Cengiz ve Gör, (2016); Dilsiz ve Aslanoğlu, (2022); Kurt, (2022); Terzi vd., (2022); Tuan, (2019); Yakar, (2015); Yaroğlu ve Kurt, (2023)	17
Yasal Düzenlemeler ve Yasal Kurumlar	Ada ve Yardımcıoğlu, (2021), Akçay ve Bilen, (2018); Bulğurcu ve Tuan, (2022); Ada ve Yardımcıoğlu, (2017); Çeltikçi ve Atay, (2021); Ertaş ve Kandemir, (2020); Terzi ve Şen, (2022); Yaşar, (2013); Yıldız, (2023)	9
Bağımsız Denetim Şirketi	Ada ve Yardımcıoğlu, (2021); Acar vd. (2011); Akçay ve Bilen, (2018); Ada ve Yardımcıoğlu, (2017); Aslanoğlu vd., (2016), Bulğurcu ve Tuan, (2022); Aslanoğlu ve Baskan, (2016); Süklüm, (2020); Yaroğlu ve kurt, (2023)	9
Bilişim Teknolojisi Kullanımı	Ada ve Yardımcıoğlu, (2021); Apalı vd., (2022)	2
Bağımsız Denetçi Nitelikleri	Ada ve Yardımcıoğlu, (2021); Akçay ve Bilen, (2018); Bulğurcu ve Tuan, (2022); Ada ve Yardımcıoğlu, (2017); Aslanoğlu ve Baskan, (2016); Bulut, (2021); Çeltikçi ve Atay, (2021); Erdoğan ve Azgın, (2019); Karahan ve Çukacı, (2019); Kestane, (2022); Sarıççek ve Aytakin, (2020); Kardeş Selimoğlu ve Yeşilçelebi, (2014)	13
Denetim Ücreti	Akçay ve Bilen, (2018); Terzi vd., (2022)	2
Bağımsız Denetçi/ Denetim Şirketi Rotasyonu	Akçay ve Bilen, (2018); Aslanoğlu vd., (2016); Atıcı ve Memiş, (2022); Özger ve Tuğay, (2020); Süklüm, (2020); Şenyiğit ve Zeytinoğlu, (2014); Tuan, (2019); Yalçın, (2018); Kaya ve Çürük (2025)	9
Bağımsız Denetim Görüşü	Aslanoğlu vd., (2016); Atıcı ve Memiş, (2022)	2

İncelenen çalışmaların yayın yıllarına ait bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır. Bu tablodaki veriler dikkate alındığında yasal düzenlemelerin yapılmasının ardından akademisyenlerce gerçekleştirilen çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Nitekim bağımsız denetim şirketi rotasyonunun gündeme geldiği 2012 yılı ve sonrasında uygulamadaki farklılıklar nedeniyle 2017 yılında rotasyonla ilgili yasal netlik sağlanması yine denetim ücretinin yayınlanmasının 2021 yılından itibaren zorunlu hale getirilmesi takip eden yıllarda bu yasal düzenlemelerin denetim kalitesine etkisini ele alan çalışmaların sayısının artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2: Yıllar İtibariyle Çalışma Sayıları

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Çalışma Sayısı	1	0	1	3	2	4	1	4	2	5	3	7	3	0	2

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin yer aldığı Tablo 3'e göre bağımsız denetim kalitesi beklendiği üzere en sık kullanılan anahtar kelime olmuştur. Sonrasında bağımsız denetim, zorunlu denetim şirketi/denetçi rotasyonu, kurumsal yönetim ve bağımsız denetçi kelimelerinin çalışmaları tanımlamak üzere kullanıldıkları görülmüştür.

Tablo 3: Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelimeler	Çalışma Sayısı	Anahtar Kelimeler	Çalışma Sayısı
Bağımsız Denetim	16	Mesleki Şüphencilik	2
Bağımsız Denetim Kalitesi	33	Kalite Güvence Sistemi	1
Yapısal Eşitlik Modellemesi	3	Kamu Gözetim Kurumu/Kamu Gözetimi	2
Literatür İncelemesi	1	Bağımsız Denetçi	4
Kurumsal Yönetim	6	Bağımsız Denetçi Nitelikleri	1
Denetim Kalite Göstergeleri	2	Yapay Zekâ	1
Zorunlu Denetim Firması/ Bağımsız Denetçi Rotasyonu	7	Borçlanma Maliyetleri	1
Yaratıcı Muhasebe	1	Denetim Kalitesini Azaltan Davranışlar	1
Düzeltilmiş Jones Modeli	1	Mesleki Aidiyet	1
Denetici Bağımsızlığı	1	Bağımsızlık İlkesi	1
Lojistik Regresyon	4	Etik	1
Çoklu regresyon	1	Şeffaflık Raporu	1
Faktör Analizi	1	Bağımsız Denetim Kuruluşları	1
Bulanık DEMATEL	1	Denetim Ücreti	1
Çok Kriterli Karar Verme	1	Denetim Komitesi	1
Mesleki Deneyim	1	İç Kontrol	1
Kilit Denetim Konuları	2	Kar Kalitesi	1
Risk Denetim Süreci	1	Denetim Çevresi	1

Ele alınan çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerine ait bilgiler Tablo 4'te yer almaktadır. Tabloda yer alan veriler göz önünde bulundurulduğunda çalışmalarda sıklıkla kullanılan araştırma yöntemi anket, lojistik regresyon analizi ve doküman/içerik analizi olarak sıralanmıştır. Özellikle anket yöntemi ile denetim kalitesine etki eden unsurlarla ilgili uygulama esnasında karşılaşılan zorluklar, belirsizlikler ve tutumlarla ilgili öznel bilgilerin elde edilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Yine bu çalışmalarda ekonometrik analizlerin sıklıkla kullanılmasının çalışmalarda doğru ve güncel veri analizini sağlayarak karar alma süreçlerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Nitel yöntemlerin kullanımının ise özellikle yasal düzenlemelerin, standartların açıklanması ve yorumlanması noktasında katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Tablo 4: Çalışmalarda Kullanılan Yöntem

Yöntem	Çalışma Sayısı
Anket	11
Yapısal Eşitlik Modellemesi	2
Çoklu Regresyon Analizi	1
Lojistik Regresyon	7
Literatür İncelemesi	3
Doküman/İçerik Analizi	7
Düzeltilmiş Jones Modeli	1
Çok Kriterli Karar Verme	1
Düzeltilmiş Jones Modeli	2
Doğrusal Regresyon Analizi	1
Panel Veri Analizi	1

Çalışmaları gerçekleştiren yazar sayılarına ait bilgi Tablo 5’de yer alırken unvan bilgileri ise Tablo 6’da yer almaktadır. 22 çalışmanın iki yazar tarafından, 9 çalışmanın ise tek yazar tarafından hazırlandığı görülmektedir. Unvanlar açısından çalışmalar ele alındığında ise Dr. Öğr. Üyesi, Doç. Dr. ve Prof. Dr. Unvanına sahip akademisyenlerin çalışmalarda yoğun olarak yer aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5: Çalışmalara Ait Yazar Sayıları

	Çalışma Sayısı
Tek Yazar	9
İki Yazar	22
Üç Yazar	4
Dört ve Üzeri Yazar	1

Tablo 6: Çalışma Yazarlarına Ait Unvan Bilgileri

Unvan Bilgileri	Çalışma Sayısı
Araş. Gör.	3
Araş. Gör. Dr.	2
Öğr. Gör.	2
Öğr. Gör. Dr.	7
Dr.	5
Dr. Öğr. Üyesi	16
Doç. Dr.	16
Prof. Dr.	16
Diğer (Bilim Uzmanı)	4

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Gerçekleştirilen bu çalışmada denetim kalitesi üzerinde etkili olan unsurların belirlenmesi amacıyla ulusal literatürde yer alan çalışmalar incelenmiş, özetlenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu çalışmaların yayınlandıkları yıllar ele alındığında en fazla yayının yapıldığı 2022, 2020 ve 2018 yılları dikkati çekmektedir. Bu yıllarda çalışmaların artmasında denetim ile ilgili yasal düzenlemelerin yapılmasının (2017 yılında bağımsız denetçi rotasyonu ve 2021 yılında denetim ücretinin yayınlanmasının zorunlu hale gelmesi) olduğu düşünülmektedir. Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler sıralamasında ise bağımsız denetim kalitesi, bağımsız denetim, bağımsız denetim şirketi rotasyonu ve kurumsal yönetim kelimelerinin en çok kullanılan kelimeler olduğu belirlenmiştir. Çalışmalarda kullanılan yöntemler ele alındığında ise anket yönteminin en sık kullanılan yöntem olduğu, regresyon ve panel veri analizleri vb. nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği görülmüştür. Bu sonuç nicel yöntemlerin sosyal bilimlerde de aktif olarak kullanıldığının bir göstergesi olarak yorumlanabilecektir. Yine sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi, literatür taraması ve özellikle yayınlanan yasal düzenlemelerin ve denetim standartlarının denetim kalitesine etkisinin değerlendirilmesinde doküman analizi sıklıkla kullanılmıştır.

Çalışmaları gerçekleştiren akademisyenlerin ünvanlarına bakıldığında ise Dr. Öğr. Üyesi, Doç. Dr. ve Prof. Dr. ünvanlı akademisyenlerin ilk sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Yine 2 yazarlı çalışmaların oldukça yoğun olarak yapıldığı sonrasında ise tek yazarlı çalışmaların yer aldığı görülmektedir.

Çalışmalarda akademisyenlerce denetim kalitesini etkileyen unsurlar arasında denetlenen müşteri işletme ile ilgili unsurlar en çok ilgi gören ve denetim kalitesini etkilediği düşünülen unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Denetlenen müşteri işletmenin iç kontrol yapısı ve denetim komitesinin varlığı ve etkinliği, icrada görevli olmayan denetim komitesi üye oranı, büyüklüğü, kuruluş yılı, kurumsal yönetim uygulamalarının varlığı (kurumsal sahiplik, CEO ikiliği, bağımsız üye oranı, icrada görevli olmayan yönetim kurulu üye oranı), faaliyet gösterdiği sektör, halka açıklık oranı, BİST’te kayıtlı olma süresi, finansal kaldiraç oranı, borçlanma maliyetleri ve nakit akışının denetim kalitesini etkileyen başlıca unsurlar olduğu ifade edilmiştir. İkinci sırada bağımsız denetim şirketi ile ilgili unsurlar gelmektedir. Bunlar denetim şirketinin büyüklüğü, 4 büyük denetim şirketinden biri olma durumu, hata ve hilenin önlenmesindeki yaklaşım, sağlanan eğitimler, performans değerlendirme, denetim sürecinin planlanması ve sürece katılım, müşteri kabulünde bağımsızlık ilkesine verilen önem, disiplin uygulamaları ve politikaları ve denetime ayrılan sürenin en çok ele alınan unsurlar arasında yer aldıkları görülmektedir. Üçüncü sırada yer alan unsur olan bağımsız denetçi nitelikleri arasında ise mesleki yeterlilik, denetim, sektör uzmanlığı, problem çözme yeteneği, hizmet içi eğitim alma, mesleki şüphecilik, titizlik, risk algısı, mesleki aidiyet, etik ilkelere uyum düzeyi ve yasal yükümlülüklerin ele alındıkları belirlenmiştir. Dördüncü sırada ise yasal düzenlemeler ve yasal kurumların denetim kalitesini etkilediğine dair yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda bağımsız denetim standartları, finansal raporlama standartları, TTK, KYS ve kilit denetim

konuları standartlarının denetim kalitesine olan etkileri ele alınmıştır. Beşinci sırada ise bağımsız denetçi rotasyonunun denetim kalitesine etkisini inceleyen çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalarda zorunlu denetçi rotasyonu, bağımsız denetim şirketi rotasyonu, denetçiden bağımsızlık taahhüdünün alınmasının kalite üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

Sonuç olarak literatürde denetim kalitesine etki eden unsurlar hakkında ortak bir görüşün bulunduğu gerçekleştirilen çalışmaların bazı unsurlar üzerinde yoğunlaşmasından anlaşılabilmektedir. Bu unsurlardan birisi olan bağımsız denetçilerin niteliklerinin oldukça önemli olduğu bu nedenle geliştirilmeleri için eğitimlerin düzenlenmesi, etik ilkelere uyum, hata ve hilelerin önlenmesindeki yaklaşımları için ödüllendirme ve teşvik sistemlerinin oluşturulması, mesleki aidiyetlerinin güçlendirilmesi önerilmektedir. Yine denetçi rotasyonunun denetimde kalitenin sağlanmasına çözüm olup olamayacağını üzerinde durulması gerektiği, rotasyonun birbirini tanıyan denetçiler ve denetim şirketleri arasında gerçekleşmemesi için yasal ve önleyici adımların ve denetimlerin gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ek olarak denetim kalitesi ölçütü olarak literatürde sıklıkla kullanılan BİG4 tarafından denetlenmenin değil denetim saati, denetim sürecinin planlanması ve katılım, denetim görüşleri gibi ölçütlerinde kullanılmasının daha farklı sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Yine gelecek çalışmalarda tüm alanlarda etkisini gösteren bilişim teknolojilerinin denetim kalitesine olan etkisinin daha yoğun bir şekilde incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Literatürde yer alan çalışmaların sınırlılıkları arasında ise toplanan verilerin genellikle kısıtlı zaman dilimlerine ve belirli bir bölgedeki katılımcılara ait olması, anket çalışmalarında belirli sorulara cevap alınması ve denetçilerin görüşlerinin derinlemesine elde edilememesi üzerinde durulmuştur. Bu nedenle özellikle bağımsız denetçilerle gerçekleştirilecek derinlemesine görüşmeler ile detaylı ve uygulamaya yönelik verilerin elde edilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca farklı sektörlerin örneklem olarak ele alınması ile karşılaştırmaların yapılabileceği ve genel geçer sonuçlara ulaşılabileceği tahmin edilmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makalenin tamamı makale yazarı tarafından kaleme alınmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Acar, D., Senal, S. ve Usul, H. (2011). Bağımsız denetim kalitesi: denetim firmaları üzerine bir araştırma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11(22), 273-306.
- Ada, Ş. ve Yardımcıoğlu, M. (2021). Bağımsız denetim kalitesi üzerinde etkili olan faktörler üzerine bir yapısal eşitlik modellemesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (4), 3467-3485.
- Akçay, A. ve Bilen, A. Denetim kalitesi ve göstergeleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 40, 227-256.
- Apalı, A., Köse, E. ve Aldemir, M. E. (2022). Denetçilerin yapay zekâ'ya yönelik algılarının denetim kalitesine etkisi üzerine bir araştırma. *Denetişim (26-Ek Sayı)*, 32-44.
- Arslan, A. (2010). Denetim mesleğinde etik prensipler. *Finans Politik Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 47-540.
- Aslanoğlu, S. ve Baskan, T. D. (2016). Denetçilerin bağımsızlığının denetim kalitesine etkisi: Bist'de yapılan bir uygulama. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 16(48), 59-84.
- Aslanoğlu, S., Cengiz, S., Dinç, Y. ve Dilsiz, M.Ş. (2016). Yaratıcı muhasebe uygulamalarının bağımsız denetim kalitesi üzerine etkisi: Bist'de bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 1-24. 10.25095/Mufad.396655.
- Atıcı, R. ve Memiş, M.Ü. (2022). Denetçi rotasyonunun bağımsız denetim kalitesi üzerine etkisi: Borsa İstanbul'da bir uygulama. *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi*, 24(4), 852-880.
- Aygün, M., ve Sayın, H. (2016). Kurumsal yönetim ve denetim kalitesi: Borsa İstanbul şirketleri üzerine bir inceleme. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, (618), 51-58.
- Baş, M. ve Uygun, H. (2020). Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkisinin lojistik regresyon analizi ile incelenmesi: Bist-100 uygulaması, *Turkish Studies- Economy*, 15(1), 111-125. <https://dx.doi.org/10.29228/turkishstudies.40431>.
- Bekçi, İ. ve Gör, Y. (2016). Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi üzerine bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 165-194.
- Bulğurcu, B. ve Tuan, K. (2022). Bağımsız denetim kalitesini etkileyen faktörlerin bulanık dematel yöntemi ile değerlendirilmesi. *Financial Analysis/Mali Çözüm Dergisi*, 32(169).
- Bulut, N. (2021). Denetçinin mesleki deneyiminin denetim kalitesine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 24 (1), 197-208.
- Calocha, R., & Herwiyanti, E. (2020). Factors that affect audit quality. *Journal of contemporary accounting*, 35-48.
- Cengiz, S. ve Gör, Y. (2016). Kurumsal yönetim uygulamaları ve denetim kalitesi arasındaki ilişki: Borsa İstanbul kurumsal yönetim endeksinde bir araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, 26, 59.
- Deangeleo, L.E. (1981), Auditor size and audit quality, *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183-199.
- Dilsiz, M. Ş. ve Aslanoğlu, S. (2022). Kurumsal yönetim uygulamalarının bağımsız denetim kalitesi üzerindeki etkisi: Bist 30 üzerinde bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 453-468.
- Erdoğan, N. ve Azgın, N. (2019). Denetçinin mesleki şüpheciliğinin denetim kalitesine etkisi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(1), 27-54. <http://dx.doi.org/10.31460/Mbdd.453610>.
- Ertaş, A. ve Kandemir, T. (2020). Bağımsız denetim kapsamında türkiye'de yapılan yasal düzenlemelerin bağımsız denetim üzerine etkileri. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20(61), 83-104.

- Gao (United States General Accounting Office) (2003). Public Accounting Firms: Required Study on The Potential Effects of Mandatory Audit Firm Rotation. Gao Report No. 04-216, November, Washington, D.C., <http://www.gao.gov/new.items/d04216.pdf>.
- Goodwin, J. ve Seow, J.L. (2002). The influence of financial reporting and auditing: perception of auditors and directors in Singapore. *Accounting And Finance*, 42.
- Haftacı, V., & Badem, A. C. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Muhasebe Meslegini İlgilendiren Genel Düzenlemeler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (50), 1-16.
- Hu, D. (2015). Audit quality and measurement: towards a comprehensive understanding. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 19(1), 209-222.
- IAASB (2014). A framework for audit quality, key elements that create an environment for audit quality. <https://www.iaasb.org/publications/frameworkAudit-Quality-Key-Elements-Create-Environment-Audit-Quality-3>
- IAASB, (2013). https://www.iaasb.org/publications/framework-audit-quality-2?utm_source.
- Karahan, A. ve Çukacı, Y. C. (2018). Bağımsız denetçinin mesleki şüpheciliğinin denetim standartları bağlamında denetim kalitesine etkisi ve bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-27.
- Kaya, A.ve Çürük, T. (2025). Zorunlu denetim firması rotasyonunun bağımsız denetim kalitesi üzerine etkisi: Literatür değerlendirmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34(2), 912-924.
- Kestane, A. (2022). Denetçi niteliklerinin bağımsız denetim kalitesi üzerindeki rolü: Hatay ilinde bir uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24 (Modavıca Özel Sayısı), 331-352.
- Kurt, G. ve Karacer, S. (2019). *Denetimde Seçme Konular 2*. Gazi Kitabevi, 1.Baskı, Ankara.
- Kurt, Y. (2022). Denetim kalitesi üzerinde borçlanma maliyetleri, kaldıraç oranları ve işletme büyüklüğünün etkisi. *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi*, 6(2), 298-316.
- Özger, S. ve Tuğay, O. (2020). Bağımsız denetimde zorunlu rotasyonun denetçi bağımsızlığı ve denetim kalitesine etkisi ve rotasyon ile denetim kalitesi arasındaki ilişkide denetçi bağımsızlığının aracılık rolü: bağımsız denetçilerin algılarına yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 33-52.
- Polat Çeltikçi, N. ve Atay, M. S. (2021). Kilit denetim konuları (kdk) standardı uygulaması ile bağımsız denetim kalite ilişkisi üzerine bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (60), 547-570.
- Ramadhani, C. ve Eliada, H. (2020). Factors that affect audit quality. *Journal of Contemporary Accounting*, 2(1), 35-48.
- Sarıççek, R., & Aytekin, M. (2020). Türkiye'deki bağımsız denetçilerin denetim kalitesini azaltan davranışlarının analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 89-106.
- Selimoğlu, S. K. ve Yeşilçelebi, G. (2014). Mesleki aidiyetin bağımsız denetim kalitesi üzerine etkisi: bağımsız denetçiler üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (64), 27-52.
- Süklüm, N. (2020). Denetim kalitesinin bağımsızlık ilkesi ve etik ilişkisi bağlamında incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(Ek), 17-28.
- Şenyiğit, Y. ve Zeytinoglu, E. (2014). Zorunlu denetçi rotasyonunun denetim kalitesi üzerindeki etkileri: literatür araştırması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 25(77), 79-98.

- Terzi, S. ve Kıymetli Şen., İ. (2023). Kilit denetim konuları raporlamasının denetim kalitesine etkisi: Türkiye'ye ilişkin bulgular. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2023, Sayı: 68, Sayfa: 59-74)
- Terzi, S., Kıymetli Şen, İ. ve Solak, B. (2014). Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi: Borsa İstanbul'da ampirik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 191-206.
- Terzi, S., Şen, İ. K. ve Özkan, Ö. (2022). Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişki: Türkiye'ye ilişkin bulgular. *Mali Çözüm Dergisi*, 32, 103-116.
- Tuan, K. (2019). Bağımsız denetimde rotasyon denetim kalitesini nasıl etkiler?. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37(4), 703-719.
- Yakar, S. (2015). Denetim kalitesinde denetim komitesinin etkinliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54).
- Yalçın, N. (2018). Zorunlu rotasyonun bağımsız denetim kalitesi üzerine etkisi: literatür değerlendirmesi. *Artıbilim: Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 1-21.
- Yaroğlu, Z. ve Kurt, G. (2023). Denetim kalitesi göstergeleri ve bir model önerisi: Borsa İstanbul örneği. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 16(1), 125-155.
- Yaşar, A. (2013). Bağımsız dış denetim kuruluşlarına yönelik gözetim ve denetim etkinliğinin bağımsız dış denetim kalitesi ile ilişkisi: Türkiye değerlendirmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 465-480.
- Yıldız, E. (2023). Bağımsız denetim kalitesi ve kalite yönetim standartları. Güncel gelişmeler ekseninde muhasebe ve denetim, Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti. 253-287.